

**НАСТАВНО УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ**

Рајићева 10
11000 Београд

Број

Извештај комисије за одбрану докторско уметничког пројекта под називом

THE HOLLOW MAN-Пуњење празнине Просторне скулптуралне форме, кандидаткиње
Иване Радовановић

На 425–ој седници Наставно уметничког већа Факултета ликовних уметности у Београду,
одржаној 3.02.2016. године је именована Комисија за оцену и одбрану докторско
уметничког пројекта **THE HOLLOW MAN-Пуњење празнине** *Просторне
скулптуралне форме*, кандидаткиње мр Иване Радовановић у саставу;

1. редован професор магистар Гордан Николић, Факултет ликовних уметности у Београду
2. редован професор доктор Здравко Јоксимовић, Факултет ликовних уметности у Београду
3. редован професор доктор Зоран Гаврић, Факултет примењених уметности у Београду
4. доцент доктор Радош Антонијевић, Факултет ликовних уметности у Београду
5. редован професор магистар Душан Петровић, Факултет ликовних уметности у Београду-ментор

Комисија наставно уметничком већу подноси следећи извештај:

Биографија кандидаткиње

Рођена је 1983. Године у Подгорици

2006.године ФЛУ-Цетиње. И Магистрирала новембра 2009. године код истог ментора редовног професора мр Павла Пејовича. Тренутно ради као сарадник у настави на ФЛУ-Цетиње.

Борави на ФЛУ-Београд 2005/2006 године на размени студената.

Члан је УЛУЦГ-а од 2006.године.

Октобра 2007.године као сарадник борави у Италији, С. Северини, где има прву самосталну изложбу.

Новембра 2008.године излаже самостално у СКЦ-Обреновац.

Децембра 2009. године излаже самостално у Подгорици-УЛУЦГ.

Јуна 2010.године излаже самостално у СПА Галерији Института Симо Милошевић- Игало

Јула 2010.године излаже самостално у галерији –Асоцијација лепих уметности- Нови Београд

Августа 2014.излаже самостално у галерији-Марко.К.Греговић-Петровац

Децембра 2014.излаже самостално у галерији Умјетничког павиљона у Подгорици

Фебруара 2015.излаже у галерији Никола I у Никшићу

У студијској 2013/14 години уписује докторске умјетничке студије на ФЛУ-Београд.

Излагала на бројним колективним изложбама.

Добитник је следећих награда:

- Награда Универзитета Црне Горе за најбољег студента Факултета ликовних умјетности у студијској 2005/2006.години

- Награда Атлас Монтбанке и Атласгрупе 2005.године

- Годишња награда за вајарство Факултета Ликовних Умјетности Цетиње 2006.године

- Награда пријестонице Цетиње 2006.године

- Награда плакета за најбољег дипломца Универзитета Црне Горе за 2006.Годину

Детаљна анализа докторско уметничког пројекта

Докторско уметнички пројекат **THE HOLLOWMAN-Пуњење празнине** Просторне скулптуралне форме, кандидаткиње магистра Иване Радовановић

Чини низ самосталних изложби под истом темом и називом које су реализоване током 2014-2015 године у различитим просторним целинама: од галерија Удружења ликовних и примењених уметника-Краљево, галерије Никола I-Никшић, галерији УЛЦГ-а,- Подгорица до простора напуштене фабричке хале „Радоје Дакић“ у Подгорици и алтернативних амбијената као што је Стрељачки центар Љубовић у Подгорици. Сваки од тих простора је имао одговарајућу поставку која је била подложна промени и са одабраним бројем висећих скулптуралних форми прилагођена ентеријеру или екстеријеру. Урађено је више десетина скулптура које тек изложене у већем броју добијају свој пуни смисао и шаљу јасну поруку да у свету у коме опстајемо доминира мучна тишина испуњена „шупљим људима“. На овај начин ауторка гради изноваствара оригиналне поставке, прилагођене различитим амбијенталним просторима, руководећи се мером и ликовним вредностима. На овај начин она пуни свој празан свет тишине.

*„Ми смо шупљи људи,
Ми смо пуњени људи,
Једно о друго ослањамо се
Главе испуњене сламом. Вај !“*

Ово су почетни стихови поеме под називом „**THE HOLLOWMAN**“ Томаса Елиота из 1925 године одакле је преузет назив за изложбу и за докторски писани рад. Читањем стихова Т. Елиота, Ивана Радовановић проналази једну инспиративну покретачку снагу за реализацију својих скулптура. Препознајући пишчеву поруку која говори о духовном стању људи тог времена, проналази велику сличност у данашњим друштвеним околностима, о духу који се преселио у садашњост. Његови шупљи људи су и данас у пролазу, виђамо их у нашој свакодневници, Ивана Радовановић их је препознала и прочитала њихов траг из прошлог времена, који је кроз једно литерално дело опстао до

данашњих дана. Уметност има ту моћ да опстаје кроз време, јер временски оквири су њој непознати, та енергија која се емитује је неисцрпна и пружа нам преко потребно самопоуздање да би човек опстао у овом турбулентном свету. Наћи потврду и искрену подршку за свој рад је веома важно за сваког младог уметника.

Завршну самосталну изложбу у оквиру докторско уметничког пројекта је реализовала септембра 2015. године у галерији Коларчеве задужбине у Београду под називом The Hollow Men – Burning Way.

Изложбену поставку сачињава мања група монументалних телесних форми, њихов број је био условљен димензијама галерије, чији простор је потпуно испуњен поставком истих, постављених вертикално, окачених о нити тако да висе од плафона до пода, пружајући посетиоцу скучени простор за пролаз кроз галерију, али уједно остваривши на тај начин блиску комуникацију са радом, посетилац је у прилици да га додирне или очеше у пролазу. На изглед сличне по форми, али понаособ јасно дефинисаних карактерних црта, са препознатљивим особеностима индивидуе, оваква шума монолитних телесних трупаца, обезглављених и лишених горњих а тек у назнакама закржљалих доњих екстремитета производи код посетиоца утисак нелагодности. Затечени посматрач који се нашао испредове скупине, мноштва телесних форми које су монументалних димензија (2,7 метра) знатно више од човека који се налази у инфериорном положају, окружен и свестан њиховог присуства и величине, „Шупљи Људи“ не додирују тло и са лебдећом поставком се потенцира утисак њихове лакоће, док је ограничена покретљивост у виду ротације око своје осе, доприноси општем утиску незнања и дезоријентације савременог човека у времену и простору. Гомилице земље испод сваке скулптуре говоре нам о блиској вези са природом, односно тлом из кога је све поникло и коме се све враћа. У галеријском простору је убачена земља за разлику од поставке у екстеријеру где је земља присутна и затечена.

Скулптуралне форме су изведене од природних материјала, грубе јутане тканине која је првобитно имала функцију транспортне вреће за разне сировине на којима су и даље уочљиве штампане ознаке, заостали трагови њене првобитне функције. Кројењем и ручним прошивањем иглом и канапом овог материјала, добијена је експресивна површина телесног облика са личним рукописом аутора, у виду празне вреће, односно љуштуре која ће се напунити сламом и формирати телесни волумен. Слама је само

пунилац која нема визуални контакт са посматрачем, али је крајно функционална, јер ће као лаган и запаљив материјал касније, у овом раду наћи идеалну примену.

У галерији Коларчеве задужбине на зидовима су исписани одабрани стихови поеме Т. Елиота као и видео рад пројектован на једном зиду галерије. Улога видео рада је документарног карактера која прати излагачке активности у периоду 2014-15. године у коме Ивана Радовановић у једном делу искрено говори из личног угла као уметник о свом пориву бављењем овом темом као и о вези литературе која има значајну улогу у њеном раду. Овај сегмент видео рада „**THE HOLLOW MEN**” је снимљен у марту 2015. године са трајањем од 6,37 минута. Седећи кадар видео рада је снимљену Стрељачком центру-Љубовић, Подгорица. Поред сцене поставке скулптура на отвореном простору одвија се снимак поздравног говора са отварања изложбе „**BURNING WAY**”, Маја 2015. године, изложбу је отворила историчарка уметности Нела Савковић-Вукчевић и историчар уметности Петар Ћуковић.

Последњи кадар је снимљен септембра 2015. године у трајању од 12. минута у хали „Радоје Дакић”, Подгорица, назив ове поставке, или боље речено уметничке акције, перформанса је „**THE HOLLOW MEN-BURNING WAY**”. Снимак прати рецитал истоимене поеме Томаса С. Елиота на оригиналном енглеском језику. Поред приказаних сцена поставке скулптура у напуштеној индустријској хали следи и завршни кадар ритуалног спаљивања „Шупљих Људи”. Импресивно делује читав приказ у ватри и диму под окриљем ноћи, док једина светлост која обасјава простор је разбуктали пламен који гута „Шупље Људе” са којим долази и крај овог перформанса. Спалити властити уметнички рад је огромна жртва за коју је потребна велико самопоуздање и храброст да се тај чин догоди. Ивана Радовановић је на тај начин показала пуну доследност у спровођењу своје уметничке замисли, без имало компромиса поднела је велику жртву у циљу приближавања истине ономе за кога је овај рад намењен. И као што је у Елиот у поеми на крају написао „*Овако свету дође крај – Не с тутњем бећ цвиљењем*”, спаљивање је само чин прочишћења нас самих, катарзе која је преко потребна али и наговештај новог почетка.

Теоријски, писани део докторског уметничког пројекта **THE HOLLOW MAN- Пуњење празнине**, Просторне скулптуралне форме, Ивана Радовановић је издвојила битне ситуације и опште појмове везане за уметност сагледане из различитих углова, са историјског, критичког и филозофског становишта. Остварен је јасан увид њених

поетика кроз личну исповест уметника, који у процесу грађења уметничког рада долази до важних сазнања, уметничких истина и појмова везаних за сам чин стварања, узевши у обзир колико је друга уметност, у њеном случају књижевност, имала значајну улогу за њен уметнички рад. Ако у овом писаном раду нису наведени *Увод*, као и *Закључак*, може се сматрати да је уводни део представљен у поглављу *Добро дошли у пуњење празнине* у коме су наведени стихови поеме Томаса С. Елиота *Шупљи Људи* као и одломак из *Пусте земље*, са кратком биографијом песника. Закључком се може сматрати последње поглавље *Реч критичара*, како сам наслов каже, ово је писани текст из каталога Иване Радовановић *THE HOLLOW MEN* од стране историчара уметности Љиљане Зековић. Писани рад садржи још седамнаест поднаслова – *Доба празнине, О скулптури, Чин спаљивања, Пар речи о школи, Етимологија речи таленат, О материјалу и просторима, Простор, О раду и изборима, О култури данас, Марк Ротко, Ричард Сера, Аниш Капур, О уметности, О процесу, Порука Балкану, Одговори на нека од питања, О шупљим људима, О друштву и политици, Још која реч о позиву*. Ове наслове прати и обимни списак коришћене литературе као и фотографије радова.

У поднаслову ***Доба празнине*** је анализирано наше садашње доба и судбина човека са социолошког гледишта и његовог духовног посрнућа. Са друге стране, цитирајући Жила Липовецког и Ерика Фрома који поручује „Могућности човјека су огромне, мислим да не слутимо ни сјенку онога што човјек може постићи“, из *Анатомија Људске деструктивности*. Следеће поглавље ***О скулптури***, Ивана Радовановић започиње са етимолошким истраживањем речи скулптура, прелазећина становиште личног искуства у раду на скулптури. Анализирајући своје ставове кроз историју скулптуре и везе која се као нит провлачи кроз неко давно прошло време до савремених теорија о уметности и њених ставова, о реализацији идеје и самог процеса у коме јој је битан телесни учинак, један физички напор кроз који уметник пролазидо остварења своје скулптуре. У наслову ***Чин спаљивања*** се говори о оправданости а уједно и неопходност тог чина који је дубоко повезан са основним начелима и темом овог докторског рада *THE HOLLOW MEN- Пуњење празнине*. Поднаслови ***Пар речи о школи*** и ***Етимологија речи таленат*** се заправо надовезују. Кроз школовање а касније и кроз искуство у раду на Факултету ликовних уметности, у Цетињу, Ивана Радовановић образлаже значај школовања и доследну примену програма школе, као и одговорност и посвећеност према раду. Човек се рађа са талентом – реч је грчког порекла и потиче од речи –

talanton што је Грчка ознака за новчану јединицу у вредности од 26 килограма сребра. У данашњем времену, бити талентован значи поседовати огромно богатство. Следеће поглавље **О материјалу и просторима** Ивана покушава да разоткривање све вредности које прате процес рада на скулптури. Значајан моменат је одабир материјала који носи главну улогу у скулптури. Миодраг Протић кога цитира „Тешко је замислити античку скулптуру у било ком другом материјалу него што је мрамор“. Материјал усмерава, а често и диктира форму, порука је јасна да материјал треба следити. Конкретно овде је реч оврсти материјала који Ивана Радовановић користи у свом раду и од ког су сачињени Шупњи Људи, а то су јута, слама и земља. Подједнако важан моменат је и проналажење простора који заједно са скулптуром чини нераскидиво јединство, што је тема следећег наслова **Простор**. Следи наслов **О раду и изборима**. У којем се поставља питање о трагу који уметник оставља за собом, утицају, трајању и моралним начелима уметника у друштвеним околностима. Наслов **О култури данас** Сагледава специфичности данашњих друштвених околности, које се рефлектују и на уметност. Данас су нарочито погођени уметници који су творци те културе, а који су везани за регион Балкана. Наведен је пример Велике Британије у којој је тадашњи премијер те земље Винстон Черчил у време почетка другог светског рата није дозволио да се укида буџет за културу. Знао је ако гаукину, неће имати шта да бране. Уследећем поглављу су представљена три светска савремена уметника Марк Ротко, Ричард Сера, Аниш Капур. У следећа два наслова **О уметности** и **О процесу** је заправо реч о личном уметничком делу и опису његовог настајања, као и о друштвеној улози уметности. Из следећег наслова **Порука Балкану** реч је о национализму који буја на простору Балкана, позивајући се на Данила Киша, *Есеј о национализму-Час анатомије* и Борислава Пекића, *Сива боја разума-Изабрани есеји*. У наслову **Одговори на нека питања** говоре о улози земље у раду Иване Радовановић кроз симболчко значење повезано са чином спаљивања „...један митомански покушај да се успостави веза између људског и божанског и то ће бити круна овог рада“. Анализа поема **The Hollow Men** је дата кроз следеће поглавље и њен утицај и превођење у пластички доживљај света скулптуре. У наслову **Одруштву и политици** се говори о критици коју носи савремени уметнички рад. Наслов **Још која реч о позиву** говори о Иваниним размишљањима на тему уметности и тренутка у ком она настаје.

Оцена остварених резултата и критички осврт реферата

Остварени уметнички пројекат „**THE HOLLOW MEN-BURNING WAY**” је истраживачки пројекат којим се Ивана Радовановић бави од 2014. Године у оквиру медија скулптуре са елементима инсталације и перформанса. Циљ је био да се повежу ове ликовне дисциплине у једну амбијенталну целину, у уметнички рад који ће да заокружи своју причу, инспирисан књижевним делом поеме *The Hollow Men* Томаса Елиота.

Уметнички пројекат „**THE HOLLOW MEN-BURNING WAY**” је представљен са више изложби у Црној Гори у различитим амбијенталним поставкама састављеним од истих радова. Намера је да се постигне одговарајућа атмосфера са радовима у простору која бих се пренела на посетиоце и постигла једну специфичну визуелну презентацију литералног дела Томаса Елиота.

Докторско уметнички пројекат **THE HOLLOW MAN-Пуњење празнице, Просторне скулптуралне форме** у оба своја вида како у практичном раду тако и у теоријском образложењу представља Ивану Радовановић као уметника која убедљиво влада подручјем ликовног истраживања и у ком остварује највише уметничке домете. Специфични садржај и методи скулптуралног дела пажљиво обликовани, одабиром природних материјала и са завршним чином спаљивања, све заједно чини као резултат један нови поглед на друштвено и уметничко окружење и место и улогу уметника у данашњем тренутку. Овај пројекат Иване Радовановић се легитимише као ангажована и актуелна уметност.

Закључак са образложењем уметничког доприноса рада

Докторско уметнички пројекат **THE HOLLOW MAN-Пуњење празнице, Просторне скулптуралне форме**, Иване Радовановић по специфичном приступу ликовног изражавања и оригиналној тематици која је ослоњена на литературу, начину извођења и на крају егзекуцији, представља важну и актуелну тему за савремену уметничку сцену. Овим радом дат је значајан и оригиналан допринос ликовној уметности у обе средине – Црне Горе и Србије. Комисија за оцену и одбрану докторско уметничког пројекта **THE HOLLOW MAN-Пуњење празнице, Просторне скулптуралне форме**, кандидаткиње мр Иване Радовановић констатује да на основу детаљног увида, рад испуњава високе критеријуме докторско уметничког пројекта и предлаже Наставно-уметничком већу

Факултета ликовних уметности у Београду да овај Извештај прихвати и покрене процедуру за његову јавну одбрану.

1. редован професор магистар Гордан Николић, Факултет ликовних уметности у Београду
2. редован професор доктор Здравко Јоксимовић, Факултет ликовних уметности у Београду
3. редован професор доктор Зоран Гаврић, Факултет примењених уметности у Београду
4. доцент доктор Радош Антонијевић, Факултет ликовних уметности у Београду
5. редован професор магистар Душан Петровић, Факултет ликовних уметности у Београду-ментор